

נכשלה בשמירה על הבת שלי

כל חייה היא גידלה לבדה את בתה הסובלת מפיגור שכלי, עד שהמדינה החליטה שהיא אמא לא מספיק טובה ושלחה את הילדה ל"איתנים", מוסד ממשלתי לחולי נפש ‏■ רק לאחר שהתפוצצה פרשת ההתעללות במוסד, התברר לאם שדווקא שם, עליפי החשד, הוכתה בתה והושפלה ‏■ עכשיו היא נאבקת בבית־המשפט על זכותה לגדל אותה: "אף אחד חוץ ממני לא באמת אוהב את הילדה הזו. היא זקוקה לאמא שלה"

אתי אברנמו

ביתה במרכז הארץ ישבה ש' וחלמה על הרגע שבו תפגוש את בתה, פ', המאושפוט בבית־החולים לחולי נפש "איתנים".

היא כבר תיכננה איך תכין לב־תה את האוכל שהיא חבי אוהבת – צ'יפס והמי בורגר – ואיך ייצאו יחד לשוטט ברחובות העיה אלא שהמפגש היה מועט שונה מהציפיות. "הביאו לי אותה עם נעליים קרועות, בגדים קרועים, עם תחתונים של סבתא ובלי חזייה", מספרת ש'. "שאלתי את האחיות האחראיות: 'איפה החזייה של הילדה? למה היא מסתובבת ככה? התיבישתי ללכת איתה ברחוב. בסוף הלכתי וקניתי לה הכל חדש. בלילה, כשהיא ישנה איתי, חיבקתי אותה, נישקתי אותה, והיא ביקשה: 'אמא, תוציאי אותי מאיתנים. יש לי מתנק, נמאס לי'. ביום שהיא חזרה לבית־החולים, לא יכולתי לחזור הביתה. הסתובבתי בין חברות.

מאז אני לא ישנה בלילות. אני גם מרגישה מוח נק. הראש שלי רק עליה. אתמול היא התקשרה ואמרה ששמו אותה בצניוק, כי השותפה שלה לחרר משכּה לה בשערות. כשהיא סיפרה לי, שמעתי מישהו לירה אומר לה: 'שקט, אל תספרי הכל לאמא'."

זה שש שנים שהמפגשים בין ש' לבתה היחיי־דה פ' בת ה־23, הלוקה בפיגור שכלי, נתונים לחסדיה של המדינה, או יותר נכון – לחסדיהן של עובדות רווחה ועמותות ש.פ.ר, המייצגת את המקצוע, סובלת פ' מאוטיזם ולא מפיגור קל בלבד, כפי שטוענת אמּה, ולאור המצב אין לש' מסוגלות הורית לגדל ילדה כזו.

ש' אינה מסכימה עם הקביעה, ומאז 2001 היא מנבלת מאבק משפטי להחזרת החוקה על בתה. "שאלתי את הושפט מה הסיבה שלקחו ממני את הילדה. הילדה חוו זקוקה לאמא שלה, לא לאפטרופוסית שלא מכירה אותה. אף אחד

לא באמת אוהב את הילדה חוו – לא הרווחה, לא בית־החולים. רק אני".

ארוחה מתחת לספסל

הושפט לא השתכנע, ובאפריל 2005 פסק לרעת ש'. אלא שבכך לא תמו ייסוריה. בעודה מתכננת מאבק נוסף גילתה ש' לזוועתה, כי בתה היא אחת מקבוצת חוסים מפגרים ואוטיסטים שנפלו קורבן להתעללות בבית־החולים איתנים. הפרשה נחשפה על־ידי סטודנטים שהתמחו במקום. על־פי כתב האישום החמוּה, שחוגש בפברואר 2006, במשך שלוש שנים – בין 2001 ל־2004 – עברו כעשרה מטופלים התעללות מצד אנשי צוות בכירים, בני ניהם מנהל בית־החולים, מנהל מחלקת האוטיסטים, האחיות הראשית במחלקה ואנשי כוח עזר. על־פי כתב האישום אסרה האחיות הראשית לעזור לחוסים שהתקשו ללכת, גרמה לנפילתם שוב ושבו עד כדי גרימת נזק גופני חמור ובלתי הפיך, אילצה חולים לאכול את קיאם והשתמשה בעונשים קשים כמו

"המדינה נכשלה בשמירה על הבת שלי" - Article

שבו נהרסו חייה הרוי שוה הרגע שבו הכירה את מ', עבריין שכונתי, שחיזר אחריה במשך שנים. "ירעתי שהוא בעולם הפשע ולא רציתי להתחתן איתו", מספרת ש'. "אני הייתי ילדה טובה, אבל הוא נדבק אליי שבעה חודשים יצאנו, ואז גיליתי שאני בהריון, רציתי לעשות הפלה, אבל הוא לא נתן לי. התחתנתי כי ההורים שלי לא רצו להתווכח איתו. אחרי ארבעה חודשים הגיעו אליי שוטרים, דפקו ברלת ואמרו לי: 'הבעל שלך עצור על שוה. הוא הולך לשבת 14 שנה בכלא'. נכנסתי ללחץ, נפלתי על הרצפה. מיד נכנסתי לשמירת הריון, ובהורש השביעי ילדתי".

אחרי חמש שנות נישואים הם התגרשו. "הוא היה בא אליי, מבקש ממני שאמכור לו סמים בבית, ואני בכלל לא אישה כזאת", מספרת ש'. "הגענו להסכם. לא ביקשתי ממנו כלום, רק שקט".

כשהייתה בת ארבע אוהבנה פ' כסובלת מפיגור קל. בגיל 8, במהלך מלחמת המפרץ הראשונה, עברה עם אמּה מבית הסבא והסבתא למאהל מחוסרי־הדיר וזמנו לקרוואן. "כל בוקר היא נסעה במונית לבית־ספר מיוחד", מספרת ש'. "היא תיפקדה אז, לא כמו היום שהיא על כדורים ומסטולית כמו נרקומנית. היינו מבלות בקניון או בנינה. אף פעם לא הורקקתי לעובדות רווחה. מעולם לא אמרתי 'חסר לי'."

את אביה נהגה פ' לפגוש אחת לחודש, כשיצא לחופשות מהכלא. מדי פעם יצאה איתו לטיולים. "יום אחד, כשפ' הייתה בת עשה, ישבנו בקניון", משחזרת ש'. "שתיתי קפה והיא אכלה גלידה, ואז פתאום היא באה, סוחבת אותי לדוכן של קלטות פרי רנו, ואומרת: 'דואה אמא, ככה זה היה לי פעם'. הלב נעמד לי במקום. מהר מהר חשבתי: מה, בבית־הספר? עם המרדף? עם המנהל? בסוף, כשהצלחתי לדבר, שאלתי אותה: 'עם מי?' היא אמרה שעם אבא שלה. היו לי צמרמורות בכל הגוף. לא ירעתי מה לעשות. הרגשתי שחרב עליי העולם. בסוף הלכתי איתה למסטרדה. היא סיפרה דברים, ואני התחרפנתי".

האב, שהשתחרר בינתיים מהכלא, שהה באותה תקופה בחו"ל. כשחזר לארץ, מספרת ש', התייצב בקרוואן שלהן. "פ' ראתה אותו, צעקה: אמממא! ובי רחה", מספרת ש'. "אני אמרתי לה: 'עזוב את הילדה, אני לא רוצה לדבר איתך. אתה סוטה, ואני אכניס אותך לכלא'. בתגובה הוא נתן לי בעיטה בבטן ושבר לי את הצלעות".

חלומות על עתיד

סמוך ליום־הולדתה ה־13 עברו האם והבת לרידת עמידה. התנגותה של הילדה החמידה. "הילדה הש' נתנה", מספרת ש'. "היא קיבלה התקפים פסיכטיים ורוקח הכל, כולל הטלויזיה, למטה. היא גם תקפה אותי. בסוף לקחתי אותה לאברבנאל ואישפוזי אותה מרצוני".

במשך ארבעה חודשים הייתה פ' מאושפוט באבר־בנאל. "היא לא תיפקדה. הייתי הולכת בבוקר מקלחת אותה, וישבת לצידה. איבדתי את החיים שלי, את הכל. לא ראיתי אף אחד ממה. כל מה שעניין אותי זו רק הבת שלי".

הבטעת האם, האב המשיך לבקר את הילדה – בהתחלה בבית־החולים ולאחר שהשתחררה בבית־הספר המיוחד שבו למדה – ובעקבות ביקוריו חלה הידרדרות שבעה שנה של חילדה. פ' אושפזה טוב. ש' לא ידעה, שבינתיים התלונן האב בפני פקידות הרווחה על טיפול שהיא מעניקה לבתם. "בנובמבר 2000 עשיתי לה יום־הולדת 17 באברבנאל", משחזרת ש'. "הומגנת לה את העוגה הכי גדולה מתוקוניוטריה. היא הייתה כמו נסיכה, עם פן ובגדים חושים. למחרת התקשרתי לבית־החולים, ואפרו לי: 'שתי פקידות סעד לקחו אותה לירושלים'. התחלתי לצעוק: 'למה לא אמרתם לי? איפה היא?' בסוף מישהו אמר לי שהיא נמצאת באיתנים. הרגליים התחילו לרעד. לי. לא עיבלתי, לא הבנתי. מה זו, זו הילדה שלי, בשיניים נלחמתי לגדל אותה, ובשיניה אתה לוקחים אותה ממני, אמרתי לשופט שאני לא מבינה. אני אבא למופת, אני לא מושגעת, אני לא נרקומנית, לא הולכת עם עברינים. על מה לקחו לי אותה? טיפולת בה לבד, גידלתי אותה לבד, ויום בודד אחד היא לא אצלי. נכון

האם. "אני מתכננת לפצות אותה על הכל" צילום: גלעד קולורצ'יק

ששמתי אותה באברבנאל, אבל לא עזבתי אותה. ואז התברר לי שבעלי לשעבר ריבר נגדי בבית־החולים. גם למשפט הוא היה מגיע, ובכל ריון מעיד נגדי כמה אני אמא גרועה".

ש' הפסידה את בתה. חצי שנה לאחר המשפט נהרג בעלה לשעבה, שעבד כגובה חובות, ממטען הכלה שהכינו לו. בינתיים נחשפה בתקשורת פרשת ההתעללות באיתנים. "קראתי הודועועות", מספרת ש'. "תמיד ירעתי שהיה שם בלגן והתעללות, ובגלל זה כל הזמן נלחמתי להוציא אותה משם, אבל אבא שלה לא נתן שיוציאי אותה". עכשיו, לאחר שהאב הסתלק מחייה, חולמת האם על היום בו תצליח להחזיר אליה את בתה. "אני מתכננת לפצות אותה על הכל", היא אומרת בעיניים בורקות. "אני אשלה אותה למסגרת, שתלמה. אני רוצה להחזיר לה את שמחת החיים שהי פסידה, שיהיה לה טוב. לא מגיע לה".

בית המשפט יכריע

בתגובה לטענותיה של האם על הדרך שבה הוצאה בתה מחוקתה ועל התנאים שבהם היא מחוקת היום, נמסר בתגובה ממשרד הבריאות: "מפאת החיסיון הרפואי לא ניתן למסוד מידע פרטני לגבי המקרה. הליך בקשה למינוי אפוטרז פוס הוא באחריות פקיד הסעד, והחלטתו למינוי אפוטרופוס נעשית על־ידי בית־המשפט. ההליכים המשפטיים בעניינם של מספר מעובדי בית־החור לים איתנים עדיין נמשכים. כל העובדים נגדם הוגשו כתבי אישום אינם עובדים יותר במקום, או שהועברו ליחידות אחרות. משרד הבריאות ממשיך בבחינת הצרכים של כל המטופלים במקום ומציאת

"אני אמרתי לשופט שאני מפחדת שיתעללו בילדה, והנה זה קרה. התעללו בה, היא אכלה מהרצפה, הונתה באכזריות, והמדינה עוד מתווכחת איתי על חוסר מסוגלות הורית?"

"זו הילדה שלי. בשיניים נלחמתי לגדל אותה, ובשיניה אחת לקחו אותה ממני. אני אמא למופת, אני לא משוגעת, לא נרקומנית, לא הולכת עם עבריניים. על מה לקחו לי אותה?"

פתרונות חלופיים, כאשר אלו נדרשים. צוות בית־החולים רואג למטופל הן בעת היותו בבית־החולים והן בעת יציאתו לחופשה, כולל לבוש הולם. אין במחלקת ההמשך באיתנים חדר המוגדר צניקו. לעתים, כדי להרגיע חולה, הוא מוכנס לחדר מבודד לרגיעה תחת השגחת איש צוות. שימוש בחדר זה מהווה אלטרנטיבה לטיפול תרופתי".

ממשרד הרווחה נמסר: "בקשותיה של ש' נורו כמה פעמים בבתי־משפט ונדחו. בשל צנעת הפרט וכללי החיסיון לא נוכל לפרט את הסיבות להחלטות בבתי־המשפט השונים, אך נוכל לציין כי בית־המשפט קיבל חוות דעת מקצועיות של אנשי מקצוע, שאינם קשורים במשרד הרווחה, ומלם ריווחו כי האם פוגעת בבתה, גם בביקוריה השונים, אני אבא למופת, שר בתה מבקרת אצלה. הבקשות למינוי אפוטרופוס טוציאליות של בתי־החולים שבחם טופלה פ".

פורד־דינה של האם מסר בתגובה: "לנו יש חוות דעת נגדיות, המראות שקושר בין הבת לאם לא רק חשוב, אלא גם הכרחי, ונציג אותן בבית־המשפט". ■

